

ZADAR: OD BITKE POD VISOM DO SZENT ISTVANA, SLIKOVNA POVIJEST CARSKJE I KRALJEVSKE AUSTRO-UGARSKE MORNARICE, IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

Brodovi i carstva kojih više nema

Ova izložba fotografija posljednja je na ovogodišnjem trijenalu fotografije Čovjek i more, vjerojatno najvažnijem događaju za umjetnost fotografije u Hrvatskoj posljednjih godina. 350 fotografija, odabranih iz arhiva od 1457 koliko ih posjeduje Povijesni muzej Istre u Puli, prikaz su uzornosti, uspjeha i padova Austro-Ugarske mornarice. Ovu izložbu, uz prethodnu o transatlantiku Titanic, priređivač Antun Travirka zamislio je kao vraćanje u prošlost, na neizostavni udio fotografije 19. stoljeća u definiranju medija

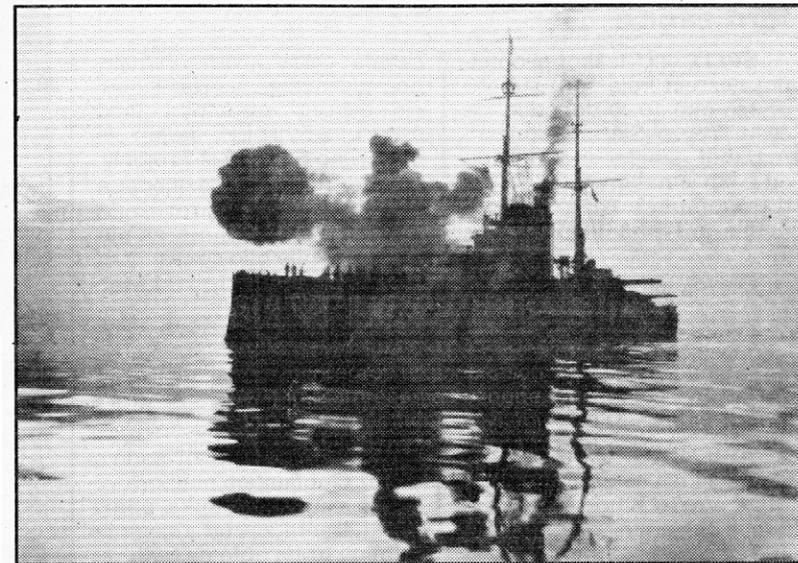
»Od bitke pod Visom do Szent Istvana, slikovna povijest Carske i kraljevske Austro-ugarske mornarice« naziv je posljednje izložbe ovogodišnjeg trijenala fotografije Čovjek i more. Ova nam izložba, uz prethodnu o transatlantiku Titanic, donosi onaj drugi aspekt Čovjeka i mora koji je njegov priredi-

vač Antun Travirka zamislio kao vraćanje u prošlost, odnosno neizostavni udio fotografije 19. stoljeća u pretežno suvremenoj autorskoj fotografiji izlaganoj na izložbama. Korist od ovakve komparacije starih i novih materijala višestruka je. S jedne se strane prisućem starih fotografija izlistava-

ju samo počeci medija kada je on pokazivao sve vrline i mane različitih tehnoloških postupaka pa i poetoloških dvojbi fotografa treba li vjerno i neselektivno služiti realnosti, ili se odrediti prema njoj kao motivu koji se bira i uvodi u estetičku sferu umjetničkog artefakta. Drugi je dobitak ovakvoga kompariranja starog i novog u tome što se u konačnom učinku fotografije, koja je u prošlom stoljeću imale različite pobude od one u dvadesetom, protokom vremena koje prvotne nakane nivelira i nudi samo konačan rezultat, može vidjeti sama priroda medija.

Ta je priroda, pak, sadržana u onome što Susan Sontag prepoznaje u sposobnosti fotografije da svoje sadržaje pretvori u umjetnička djela. Zato ponekad nema veće razlike između komercijalne fotografije nekoga jedrenjaka Austro-ugarske mornarice i broda u afričkoj luci Marca Ribouda, baš kao što se neke fotografije amatera znaju približiti sofisticiranim radovima najdarovitijih profesionalaca. Naravno kod amatera takve su fotografije često proizvod sretnog trenutka i slučajnih izuzetaka, a kod visokoartikuliranog fotografa konstanta i pravilo.

350 fotografija, odabranih iz arhiva od 1457 koliko ih posjeduje

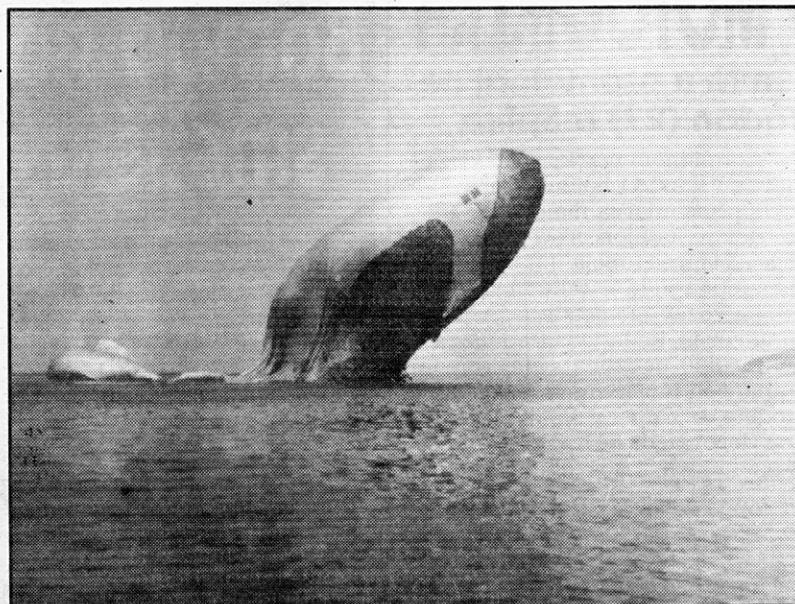
Bojni brod Tegethoff otvara paljbu iz topova od 305 mm

Povijesni muzej Istre u Puli, prikaz su uzornosti, uspjeha i padova Austro-Ugarske mornarice kojoj je Pula služila kao snažna brodograđevna i sidrena luka na Jadranu. Od pobjeda ka konačnom porazu ove mornarice koji simbolično označava potonuće ponosa flote Szent Istvana kod otoka Premude, pratimo galeriju tipova brodova, časnika, porinuća, isplavljanja, bitaka u oscilacijama pobjeda i poraza. Ova vrijedna pulska arhiva pomorskih zbivanja u razdoblju od 1866 do 1918. godine, kako tvrdi A. Travirka, govori o dosezima posebnog žanra snimanja brodova, bilo za reklamne svrhe za uspješno novačenje u mornaricu, bilo za potrebe svojevrstnog kataloga brodova, njihove moći, veličine i konstrukcijskih pojedinosti. Izložba flote jedne velike sile nekima može poslužiti kao teh-

nički vodič po različitim tipovima brodskih konstrukcija i za utazivanje znanstveničke brodograđevne znatiželje. Drugima koji nemaju takva tehničko-inženjerska nagnuća zbirka Povijesnog muzeja Istre u Puli može pružiti i drugu poetično-nostalgicnu sliku o vremenu kojega više nema, o brodovima koji se više ne grade i ljudima koji više nisu među živima.

Pritom mukotrpnost pomorskog posla, od gradnje brodova do njihova opsluživanja, od ponositog isplavljanja do tragičnog potonuća s posadama, briše sama priroda fotografije koja ovako reprezentativna i nerijetko estetizirana, udaljava potragu za pojedinačnim sudbinama mornara i zapovjednika na odstojanje onih emocija koje prema prošlosti upućuju samo nostalgijisku sondu bolećive sentimentalnosti.

Vinko SRHOJ

Talijanski zračni brod Citta di Jesi, oboren u okolici Pule